

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.009.01.2017

P/17/048

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów

T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06

lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/048 Utrzymanie i eksploatacja sieci wodociagowych w miastach.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Kazimierz Ramocki główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/84/2017 z dnia 29 maja 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1 – 2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Stalowej Woli, 37-450 Stalowa Wola, ul. Wolności 7 (w dalszej treści Urząd).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lucjusz Nadbereżny – Prezydent Miasta Stalowa Wola od dnia 18 listopada 2014 r. (w dalszej treści Prezydent Miasta) (dowód: akta kontroli str. 3 - 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność Prezydenta Miasta, w zakresie utrzymania i eksploatacji sieci wodociagowej na terenie Stalowej Woli w okresie 2015-2017 (I kwartał).

Ustalono, że usługi w przedmiotowym zakresie świadczyła spółka komunalna, której Miasto przekazało całą infrastrukturę (ujęcie wody, sieć wodociagową) służącą do poboru, uzdatniania i przekazywania wody wodociagowej mieszkańcom. Spółka prowadziła przedmiotową działalność zgodnie z zezwoleniem na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, z regulaminem dostarczania wody i wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych na 2013 – 2017.

Ustalono, że blisko 100% gospodarstw domowych w mieście było zaopatrzonych w wodę wodociagową. Użytkowana sieć wodociagowa była w dobrym stanie technicznym, modernizowana i corocznie odnawiana na poszczególnych odcinkach. W związku z tym straty wody w sieci były niewielkie, wynoszące od 5% do 9% w skali roku. Niewielka ilość odnotowanych awarii w sieci – wynosząca od kilku do kilkunastu zdarzeń w roku – pozwalała na utrzymywanie dostawy wody bez długotrwałych przerw, przy założonym ciśnieniu.

Woda dostarczana mieszkańcom była dobrej jakości. Poza jednym incydentalnym przypadkiem, wszystkie badania wody przeprowadzone przez upoważnione służby wykazywały, że parametry jakościowe każdorazowo kwalifikowały wodę jako – woda przydatna do spożycia.

Prezydent Miasta był informowany o jakości wody po przeprowadzeniu każdego planowanego badania przez ww. służby. Z kolei Prezydent Miasta informował mieszkańców poprzez media społecznościowe o jakości wody w wodociagu.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

W przypadku jednokrotnego stwierdzenia skażenia wody w wodociągu, działano zgodnie z przyjętymi procedurami – niezwłocznie o zagrożeniu poinformowano odpowiedzialne służby i użytkowników wodociągu. Doprowadzono do stanu pozwalającego na ponowne użytkowanie instalacji wodociągowej po upływie 5 dni od zajścia.

Spółka odpowiedzialna za dostarczanie wody wodociągowej, corocznie przedkładała wnioski o zatwierdzenie taryf za zbiorowe zaopatrzenie wodę. Wnioski były składane według zasad przewidzianych w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*² i szczegółowych uregulowań podanych w tej sprawie przez Ministra Budownictwa.

Stwierdzono, że ww. przedsiębiorstwo oraz Prezydent Miasta dążyli w latach objętych programem kontroli do nie podnoszenia wysokości stawek taryfowych, głównie poprzez obniżanie pewnych kategorii kosztów. W rezultacie wysokość opłat taryfowych w 2015 r. pozostała na poziomie roku poprzedniego, a taryfy na dwa następnne lata – uchwalone w identycznej wysokości – były nieznacznie obniżone w stosunku do roku 2015.

Rada Miejska w Stalowej Woli akceptując zaplanowaną wysokość taryf podejmowała uchwały o przedłużeniu czasu obowiązywania dotychczasowych taryf lub o zatwierdzeniu nowej taryfy na zbiorowe zaopatrzenie w wodę.

NIK, w trakcie kontroli stwierdziła, nierzetelność działań Prezydenta Miasta w egzekwowaniu obowiązków nałożonych na przedsiębiorstwo dostarczające wodę mieszkańcom Miasta. Prezydent Miasta udzielając przedsiębiorstwu zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę nałożył na dostawcę wody wodociągowej zadania dotyczące informowania i sprawozdawania o prowadzonej działalności. Ustalono, że przedsiębiorstwo nie wywiązywało się z tych obowiązków, a Prezydent Miasta nie egzekwował – nie podejmował udokumentowanych działań w celu ich pozyskania.

Prezydent Miasta nie wyegzekwował również od przedsiębiorstwa przesyłania wszystkich informacji o funkcjonowaniu wodociągu miejskiego, wymaganych przepisami szczegółowymi rozporządzeń Ministra Budownictwa i Ministra Zdrowia³. NIK w toku kontroli stwierdziła, że powyższe zaniechania nie miały wpływu na pogorszenie jakości usług wodociągowych świadczonych dla Miasta. Nie mniej oceniono – przyjmując wyjaśnienia Prezydenta Miasta, według których informacje związane z działalnością wodociągów miejskich były przekazywane do Urzędu ustnie i rozpatrywane na posiedzeniach odpowiedniej komisji Rady Miejskiej - że nie dochowano oczekiwanej rzetelności w nadzorze nad przedsiębiorstwem wodociągowym.

(dowód: akta kontroli str. 336 - 337)

² Dz. U. z 2017 r. poz. 328.

³ Szczegóły ww. aktów prawnych podano w dalszej treści wystąpienia.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zapewnienie powszechnego dostępu do sieci wodociągowej

1.1 Przygotowanie formalno-prawne do realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę

W dniu 28 października 1992 r. Rada Miejska w Stalowej Woli podjęła uchwałę w sprawie zatwierdzenia projektu umowy Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „Miejski Zakład Komunalny”.

W dniu 8 grudnia 1992 r. działający w imieniu Gminy, członkowie Zarządu Miasta – powołując się m.in. na cytowaną uchwałę – dokonali aktu przekształcenia przedsiębiorstwa w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

Aktem notarialnym z dnia 8 grudnia 1992 r.⁴ przekształcono Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Stalowej Woli w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością Gminy Stalowa Wola. Utworzono firmę pod nazwą: Miejski Zakład Komunalny Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Stalowej Woli. Dopuszczony skrót firmy – MZK Spółka z o. o. (w dalszej treści wystąpienia MZK lub Spółka).

Przedmiotem działalności Spółki było, m. in.⁵:

- dostarczanie i rozdzielanie wody do picia,
- konserwowanie, budowa, remonty kapitalne i bieżące urządzeń wodno-kanalizacyjnych,
- usługi w zakresie instalatorstwa wodno-kanalizacyjnego.

Zgodnie z aktem notarialnym, czas trwania Spółki był nieograniczony. Miasto zachowało pakiet kontrolny - co najmniej 51% udziałów Spółki.

Wszystkie udziały – powstałe z podziału Kapitału zakładowego Spółki - od chwili przekształcenia przedsiębiorstwa należały do Miasta⁶. Udziały, o których mowa, Gmina pokryła aportem działek gruntowych stanowiących place budowlane wraz ze znajdującymi się na nich budynkami i urządzeniami trwale z nimi związanymi oraz ujęciem wody, a także środki trwale i nietrwale objęte odrębnym wykazem stanowiącym integralną część umowy Spółki.

W akcie notarialnym wyszczególniono łącznie 3 działki podając: numery ewidencyjne, adresy działek i powierzchnię.

W cytowanej powyżej uchwale Rady Miejskiej w Stalowej Woli podano listę nieruchomości wniesionych do Spółki w formie aportu, tj. 30 budynków i budowli z odpowiednimi numerami inwentarzowymi, nazwami obiektu i rokiem ich budowy, wartością księgową brutto i aktualną wyceną. Podano również wartości poszczególnych, działek gruntowych (wymienionych w akcie notarialnym) i urządzeń znajdującymi się na nich, tj. ujęcie wody, zbiornik Imhoffa.

(Dowód: akta kontroli str. 5 - 34)

Zarówno w umowie Spółki, jak i w poprzedzającej uchwale Rady Miejskiej w Stalowej Woli, nie było wzmianki o przekazaniu MZK miejskiej sieci wodociągowej. W oddzielnym wykazie środków trwałych i nietrwałych, o którym była mowa zarówno w cytowanej umowie i uchwale, podano listę wszystkich zinwentaryzowanych

⁴ Repertorium A numer: 3951/92.

⁵ Podano działalności związane z tematyką kontroli.

⁶ W całym okresie działalności MZK, w tym w trakcie trwania niniejszej kontroli 100% akcji należało do Miasta.

i wycenionych odcinków sieci wodociągowej⁷ należących do majątku Miasta i przekazanych Spółce.

Skarbnik Miasta poświadczyła, że w ewidencji środków trwałych Miasta na dzień kontroli - 7 czerwca 2017 r. - nie odnotowano żadnego środka trwałego w postaci sieci wodociągowej.

Miasto w latach 2016 – 2017 dodatkowo przekazywało Spółce odcinki sieci wodociągowej⁸. W 2016 r. przekazało Spółce w formie aportu 2 odcinki zbudowane w roku poprzednim, o wartości łącznej – 57,5 tys. zł. W 2017 roku przekazano 9 odcinków sieci zbudowanych w 2016 r., o łącznej wartości – 596,7 tys. zł.

Zastępca Naczelnika Wydziału Inwestycji, Transportu i Pozyskiwania Funduszy w Urzędzie⁹ – wyjaśnił, że ww. majątek przekazany aportem do MZK obejmował 3 grupy sieci wodociągowej, tj.:

- odcinki sieci od istniejących sieci głównych do granicy przyłączanej nieruchomości („przyłącza”) – 8 zadań, z ww. 11-stu,
- nowe inwestycje realizowane łącznie z budową lub modernizacją infrastruktury drogowej – 1 zadanie,
- przebudowa istniejącej sieci prowadzona w związku z modernizacją infrastruktury drogowej – 2 zadania.

Według dyspozycji art. 15 ust. 1 cytowanej ustawy *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (...)*, powyższe zadania inwestycyjne nie mogły być realizowane przez Spółkę, ponieważ nie były ujęte w obowiązującym *wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych (...)*.

(Dowód: akta kontroli str. 35 – 49, 50 – 51, 52)

Wniosek MZK o udzielenie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę był sporządzony z zachowaniem wymogów zawartych w art. 17 ust 1 cytowanej ustawy *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*.

W dniu 8 sierpnia 2002 r.¹⁰ ówczesny Przewodniczący Zarządu Miasta - decyzją udzielił MZK zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, na czas nieokreślony, od dnia wydania decyzji. Decyzja/zezwolenie zawierała wszystkie elementy wymagane przepisem art. 18 cyt. powyżej ustawy¹¹.

(Dowód: akta kontroli str. 53 - 76)

Urząd dysponował 2 decyzjami Starosty Stalowowolskiego - pozwoleniami wodnoprawnymi, udzielonymi MZK i pozwalających w okresie objętym programem kontroli na pobór wód czwartorzędowych z terenu 2 różnych ujęć:

- pozwolenie z dnia 22 listopada 2011 r. – na pobór wód czwartorzędowych z ujęcia „Stare Ujęcie” zlokalizowanego w Stalowej Woli. Pozwolenie ważne do dnia 21 listopada 2031 r. było przedłużeniem pozwolenia wydanego w dniu 28 grudnia 2001 r. Dotyczyło 5 studni głębinowych plus jedna studnia rezerwowa i przewidywało wydobycie wody w ilościach:
 - $Q_{\max h} = 195 \text{ m}^3/\text{h}$,
 - $Q_{\text{śr. d}} = 3\,340 \text{ m}^3/\text{h}$,
 - $Q_{\max \text{ roczne}} = 1\,708\,200 \text{ m}^3/\text{rok}$,

⁷ Odcinki magistralne sieci i przyłącza.

⁸ Dowody księgowe – przekazanie majątku.

⁹ Szerzej o Wydziale w następnych punktach wystąpienia.

¹⁰ T.j. w terminie nie przekraczającym 3 miesięcy.

¹¹ Wszystkie 9 punktów wymagane ww. przepisem zostały uwzględnione w zezwoleniu.

- pozwolenie z dnia 27 listopada 2014 r. – na pobór wód czwartorzędowych z podstawowego ujęcia wody dla Miasta, zlokalizowanego w Stalowej Woli, tj. „Krzyżowe Drogi”. Pozwolenie ważne do dnia 27 listopada 2034 r. dotyczyło eksploatacji 16 studni głębinowych i przewidywało wydobycie wody w ilościach:

- $Q_{\text{śrd}} = 9\,300 \text{ m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\text{max d}} = 637 \text{ m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\text{maxd}} = 10\,200 \text{ m}^3/\text{h}$,
- $Q_{\text{max roczne}} = 3\,394\,500 \text{ m}^3/\text{rok}$,

(dowód: akta kontroli str. 77 - 92)

1.2. Przygotowanie organizacyjne i finansowe do realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę

Wydział Urzędu - Inwestycje, Transport i Pozyskiwanie Funduszy (w dalszej treści – Wydział) był odpowiedzialny za sprawy związane z zaopatrzeniem Miasta w wodę. W aktualnie obowiązującym Regulaminie Organizacyjnym podano że Wydział odpowiada m. in.:

- *przygotowanie projektów oraz realizację uchwał Rady miejskiej w zakresie rozwiązań organizacyjno-prawnych i finansowych w celu rozwoju, utrzymania i tworzenia infrastruktury miejskiej, a w szczególności: zaopatrzenie w wodę, odprowadzenie ścieków i wód opadowych,*
- *rozbudowę systemów inżynierskich, oczyszczania, zieleni i usług komunalnych oraz współpracę z jednostkami organizacyjnymi w tym zakresie.*

W Regulaminie Organizacyjnym nie stwierdzono innych zapisów odnoszących się bezpośrednio do spraw dotyczących współpracy i nadzoru nad Spółką odpowiadającą za dostarczanie Miastu wody. W strukturze organizacyjnej Wydziału nie wyodrębniono komórek, czy wieloosobowych stanowisk, których nazwa lub zakres spraw wskazywał by na przypisaną odpowiedzialności za dostarczanie wody, czy współpracę z MZK.

Naczelnik Wydziału podał listę 3 osób odpowiedzialnych w Wydziale za gospodarkę wodą (dostarczanie wody)¹².

Zastępca Naczelnika Wydziału –geodeta z wyższym wykształceniem, zatrudniony w Urzędzie od 1997 r. był odpowiedzialny m. in. za:

- nadzorowanie uchwał Rady Miejskiej dotyczących ustalenia stawek opłat za korzystanie z usług zbiorowego dostarczania wody (...) oraz przestrzegania zapisów Regulaminu tych usług,
- monitorowanie realizacji Gminnego Programu Rozbudowy i Modernizacji Sieci Wodociągowo-Kanalizacyjnej,
- współpracę z MZK (...) w realizacji zadań Wydziału z zakresu gospodarki wodnej i ochrony środowiska.

Dwie pozostałe osoby – o wykształceniu wyższym z zakresu inżynierii środowiska, zatrudnione w Urzędzie od 1996 r. i od 2000 r. zajmowały się odpowiednio:

¹² W Wydziale, w trakcie kontroli zatrudniano – na etatach – 33 osoby.

- przygotowaniem dokumentacji i nadzorem nad realizacją inwestycji z zakresu zaopatrzenia w wodę i odprowadzaniem ścieków,
- prowadzeniem spraw ww. zakresie po względem formalno-prawnym.

(dowód: akta kontroli str. 93 - 108)

Liczba mieszkańców Stalowej Woli w latach objętych programem kontroli wynosiła:

- na dzień 31 grudnia 2015 – 60.844,
- na dzień 31 grudnia 2016 – 61.529,
- na dzień 31 marca 2017 r. – 60.958.

Urząd nie dysponował danymi pozwalającymi na określenie liczby mieszkańców Miasta korzystających ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Zastępca Naczelnika Wydziału wyjaśnił w tej sprawie, że zarówno Gmina jak i MZK nie prowadzą rejestrów *w układzie liczby ludności korzystających z sieci wodociągowej. We wnioskach o podłączenie do sieci zainteresowani przekazują informacje o rodzaju podłączanej nieruchomości lub nie w każdym przypadku – wielkość zapotrzebowania na wodę. Dlatego też dostępne są jedynie dane dotyczące ilości podłączonych nieruchomości.*

Danych o których mowa, nie podano w *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego*¹³. Również przedkładane Prezydentowi Miasta *Sprawozdania z działalności Spółki* za poszczególne lata objęte programem kontroli nie zawierały danych o liczbie mieszkańców Miasta korzystających z wodociągu miejskiego.

Strukturę zwodociągowania mieszkańców Miasta podano w opracowanej w 2016 r. diagnozie – wstępie do *Strategii Miasta Stalowa Wola*. Według danych tam zamieszczonych, w kolejnych latach od 2010 r. do 2013 r. – *udział korzystających z sieci wodociągowej w ogóle mieszkańców* wynosił odpowiednio od 96,1% do 96,3%¹⁴.

Na koniec poszczególnych lat liczba nieruchomości w Mieście, zaopatrzonych w wodę z wodociągu komunalnego przedstawiała się następująco:

- 2014 r.: liczba wszystkich nieruchomości – 12.414, liczba nieruchomości przyłączonych do sieci wodociągowej – 12.383, tj. 99,75%,
- 2015 r.: liczba wszystkich nieruchomości – 12.371, liczba nieruchomości przyłączonych do sieci wodociągowej – 12.349, tj. 99,82%,
- 2016 r. i według stanu na dzień 31 marca 2017 r.: liczba wszystkich nieruchomości – 12.356, liczba nieruchomości przyłączonych do sieci wodociągowej – 12.338, tj. 99,82%,

Na koniec 2014 r. w Mieście było 31 nieruchomości nie podłączonych do wodociągowej sieci komunalnej. Na koniec lat 2015 i 2016 oraz według stanu na dzień 30 marca 2017 r. liczba nieruchomości nie przyłączonych do sieci wynosiła 22. Zastępca Naczelnika Wydziału wyjaśnił, że mieszkańcy z dzielnicy Rozwadów – właściciele 21 nieruchomości nie wyrazili woli do podłączenia wody wodociągowej pomimo *zapewnienia technicznych warunków do podłączenia poprzez wykonanie sieci*. Podał również, że dla potrzeb tych mieszkańców Miasto wykonało 4 punkty czerpalne wody. Do pozostałej, jednej nieruchomości – stare zabudowania na terenach leśnych, sieć wodociągowa nie była podłączona z przyczyn technicznych.

¹³ O którym mowa poniżej w niniejszym rozdziale.

¹⁴ Jako źródło danych podano *Bank Danych Lokalnych GUS*. Na rok 2014 zapisano – brak danych.

(dowód: akta kontroli str. 109 - 114)

Obowiązujące w trakcie niniejszej kontroli *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stalowa Wola* (w dalszej treści – Studium) zostało uchwalone przez Radę Miejską w dniu 21 stycznia 2005 r. Aktualna wersja Studium była rezultatem 9 zmian wprowadzanych przez Radę Miejską do jej pierwotnej wersji¹⁵. Ustalono że aktualna wersja Studium, w rozdziale dotyczącym zaopatrzenia Miasta w wodę wodociągową, nie była zmieniana od czasu uchwalenia jej wersji pierwotnej.

W podrozdziale¹⁶ poświęconemu *Zaopatrzeniu w wodę* zamieszczono diagnozy stanu w przedmiotowym zakresie, uwzględniając wielkości zasobów wody wynikających warunków ustanowionych w pozwoleniach wodnoprawnych na pobór wody. Podano w diagnozie, że: *stacja uzdatniania wody zaopatruje obecnie ok. 70 tys. mieszkańców*¹⁷. Według Studium – *system zaopatrzenia w wodę będzie bazować na istniejącym wodociągu komunalnym „Stalowa Wola”*.

Ustalono w kontroli, że informacje stanowiące podstawę diagnozy, zamieszczone w obowiązującej wersji Studium, dotyczące m. in. zasobów wodnych, wydajności eksploatacyjnych przywołanych powyżej (str. 3 wystąpienia) 2 ujęć wody, zostały implementowane z nieaktualnych pozwoleń wodnoprawnych¹⁸.

W Studium zapisano, że perspektywiczne objęcie siecią wodociągową 100% zabudowy Miasta spowoduje wzrost zapotrzebowania na wodę o ok. 6%, co z kolei, wywoła deficyt wody wodociągowej.

Ustalenia Studium poświęcone zaopatrzeniu Miasta w wodę były oparte na nieaktualnych danych¹⁹. Miastu nie groził i nie grozi deficyt wody wodociągowej. W związku z tym nie planuje się rozbudowy istniejących ujęć, czy poszukiwania innych źródeł wody – co zasugerowane zostało w Studium. Ponadto przewidywane inwestycje w zakresie rozbudowy sieci wodociągowej – w tym rozbudowa i modernizacja stacji uzdatniania wody, zostały do roku 2017 zrealizowane.

System zaopatrzenia w wodę według aktualnego stanu prawnego (tj. na I półrocze 2017 r.) pozwala na dostarczanie Miastu 792 m³/h wody z wodociągu, podczas gdy średnia ilość wody pobieranej wynosiła:

- w 2014 r. – 293 m³/h,
- w 2015 r. – 298 m³/h,
- w 2016 r. - 282 m³/h.

Podano uprzednio w niniejszym podrozdziale wystąpienia, że według dostępnych w Urzędzie danych - na koniec 2013 r. 96,3% mieszkańców Miasta korzystało z wody dostarczanej wodociągiem. Od 2015 r. praktycznie 100% nieruchomości na terenie Stalowej Woli korzystało z wody wodociągowej.

Podano również, że zadania rozwojowe w zakresie budowy lub rozbudowy sieci wodociągowej i ujęć wody - przewidziane w aktualnym Studium – w praktyce zostały zrealizowane lub były w trakcie realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 115 - 127).

W dniu 27 września 2013 r. Rada Miejska w Stalowej Woli działając w trybie art. 21 ust. 5 cytowanej ustawy *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* podjęła uchwałę Nr LIII/724/13 *w sprawie uchwalenia*

¹⁵ Ostatnia zmiana z dnia 27 stycznia 2017 r.

¹⁶ Podrozdział, rozdziału: Kierunki zasady rozwiązań infrastruktury technicznej.

¹⁷ Ustalona w kontroli liczba mieszkańców Miasta w ciągu ostatnich 3 lat, wynosiła ok. 60 tys.

¹⁸Tzw. „starych pozwoleń”- odpowiednio z 2001 r. i z 1994 r.

¹⁹ W zakresie demografii.

wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych. (w dalszej treści - Plan). Plan obejmował lata 2013 – 2017.

Prezydent Miasta nie wnosił uwag do przedłożonego przez MZK projektu Planu. Po dyskusjach nad Planem w merytorycznych komisjach Rady Miejskiej, dokument został zatwierdzony przez organ stanowiący Gminy.

Plan odnosił się wyłącznie do usług komunalnych realizowanych przez MZK, tj. pozyskiwania i dostarczania wody z wodociągu miejskiego oraz zadań z zakresu kanalizacji i oczyszczania ścieków i spełniał wymagania określone w art. 21 ust. 2 *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*.

Przedstawiono planowane zadania rozwojowo-modernizacyjne w zakresie sieci wodociągowej, tj. łącznie 13 zadań, w tym 9 z nich dotyczyło przebudowy istniejących sieci wodociągowych lub wymiany istniejących kolektorów wodociągowych. Pozostałe pojedyncze zadania dotyczyły: budowy połączenia w ramach sieci wodociągowej, wykonania indywidualnych przyłączy wodociągowych na osiedlu, kompleksowego czyszczenia sieci wodociągowej oraz wykonania sieci wodociągowej w SSE na terenie HSW.

Dla każdego z ww. zadań przypisano koszt zadania²⁰, czas realizacji, źródła finansowania – wszystkie zadania ze środków własnych, tj. MZK.

Zaplanowano również wykonanie 9 zadań innych - nie dotyczących bezpośrednio sieci wodociągowej, w tym:

- ewidencję sieci wodociągowych i kanalizacyjnych – wdrożenia systemu GIS,
- monitorowanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- wdrożenie systemu zdalnego odczytu wody w systemie GPS.

Z 13 zadań ujętych w Planie i dotyczących modernizacji sieci wodociągowej do końca I kwartału 2017 r. wykonano 3 zadania. 5 zadań było w trakcie realizacji. Odstąpiono od wykonania 1 zadania²¹. 4 zadania zostały zakwalifikowane do realizacji i finansowania ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020. W związku z tym planowany termin zakończenia inwestycji w roku 2017, został przesunięty na rok 2020. Z 9 zadań innych – wykonano 6, pozostałe 3 (tj. wszystkie wymienione powyżej) zostały zakwalifikowane do realizacji w ramach ww. *Programu Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020*.

Według art. 21 ust. 3 cytowanej ustawy *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* Plan powinien być zgodny m.in. z kierunkami rozwoju gminy określonymi m.in. w *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stalowa Wola*.

Ustalono uprzednio (str. 5-6), że obowiązujące w trakcie kontroli Studium - zawierało nieaktualne dane²² dotyczące zaopatrzenie Miasta w wodę, m.in., zapotrzebowania na wodę (przewidywano deficyt i braki wody), poboru wody (nieaktualne pozwolenia wodnoprawne), rozbudowy sieci wodociągowej i ujęć wody gruntowej. W wyjaśnieniach Zastępcy Naczelnika Wydziału, podano że *obecnie nie ma potrzeby zapisanej w Studium rozbudowy ujęcia wody o kolejne studnie. Zmiany w tym zakresie zostaną uwzględnione przy kolejnej nowelizacji Studium*.

²⁰ Koszty zadań związanych z przebudowa i modernizacją sieci od 100 tys. zł do 900 tys. zł. Koszt budowy sieci na terenie HSW – 4,5 mln zł.

²¹ Kompleksowego czyszczenia sieci wodociągowej – „możliwe skażenia sieci”

²² Z 2005 r.

Studium przewidywało wykonanie zadań inwestycyjno-modernizacyjnych, które były w trakcie realizacji lub już zostały zrealizowane. 4 zadania inwestycyjne zapisane w Planie były zgodne z planowanymi inwestycjami w Studium.

Realizowane aktualnie (w trakcie kontroli) i jednocześnie najdroższe zadanie przewidziane w Planie²³, tj. *wykonanie sieci wodociągowej w SSE na terenie HSW w latach 2015 – 2017*, nie miało żadnego odpowiednika (zapisu) w Studium. Wykonanie ww. sieci zostało natomiast przewidziane w *Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Stalowej Woli*²⁴.

Pozostałe 8 zadań dotyczących sieci wodociągowej było zgodne wyłącznie z zapisami cytowanego powyżej zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Zadania te dotyczyły przebudowy i modernizacji już istniejących odcinków sieci wodociągowej. Zastępca Naczelnika wyjaśnił, że zaplanowane roboty *pozwalają na zapewnienie odpowiedniego funkcjonowania istniejących sieci i trwałości parametrów dostawy wody*.

Rada Miejska w Stalowej Woli podejmując cytowaną powyżej uchwałę w sprawie Planu, potwierdziła w § 2, że Plan był zgodny z kierunkami rozwoju gminy określonymi w Studium.

(dowód: akta kontroli str. 115 – 127, 128 - 142)

Rada Miejska w Stalowej Woli w dniu 27 stycznia 2006 r. podjęła uchwałę Nr L/700/06 w sprawie *regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków*. Obowiązujący nadal (w trakcie trwania niniejszej kontroli) Regulamin odnosił się do wszystkich 9 punktów stanowiących rozwinięcie przepisu zawartego w art. 19 ust. 2 cytowanej ustawy o *zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*, tj. praw i obowiązków dotyczących Spółki, jak i odbiorców usług świadczonych przez Spółkę.

(dowód: akta kontroli str. 143 - 154)

Prezydent Miasta sprawował kontrolę nad MZK, na zasadach wynikających z przywołanej w 1 punkcie niniejszego wystąpienia, umowy Spółki, tj. na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 września 2000 r. *Kodeksie spółek handlowych*²⁵. Ponadto Prezydent Miasta przeprowadzał corocznie w I kwartale, w latach 2015 – 2017 kontrolę MZK²⁶.

W protokołach kontroli odnoszono się do realizowania przez Spółkę zadań w całym roku poprzednim, a w szczególności w zakresie funkcjonowania: ujęcia wody (pozyskiwanie wody), uzdatniania wody, sieci wodociągowej oraz świadczenia usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę, jakości wody i prowadzenia zadań w ramach wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych (...)²⁷.

(dowód: akta kontroli str. 5 – 34, 155 - 168)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

NIK ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

²³ Za 4,5 mln zł

²⁴ Plan uchwalony w dniu 6 listopada 2009 r.

²⁵ Dz. U. z 2016 r., poz. 1578.

²⁶ Każdorazowo przez 2 osoby zatrudnione w przywołanym w pkt. 5 wystąpienia, Wydziale.

²⁷ Podawano dane liczbowe odnośnie funkcjonowania MZK (pobór wody w roku poprzednim), w ramach wymieniony zakresów oraz dane liczbowe odnośnie awarii. Przedstawiano stan zaawansowania zadań inwestycyjno-modernizacyjnych realizowanych przez MZK. Nie stwierdzono w protokołach zapisów negatywnych.

2. niezawodność dostarczania wody w wystarczającej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem

2.1. kontrole i monitoring pracy sieci wodociągowej

Urząd dysponował danymi odnośnie wielkości i struktury materiałowej miejskiej sieci wodociągowej. Według tych danych, odcinki magistralne sieci były zbudowane głównie z rur żeliwnych:

- żeliwo szare – łącznie 113,5 km rur, w wieku od 40 do 80 lat (58% całej sieci),
- żeliwo sferoidalne – odcinek o dł. 6,9 km, wiek rur nie przekraczał 20 lat.

W skład sieci chodziły również rury stalowe (od 20 do 80 lat) o łącznej długości 7 km oraz rury z tworzyw sztucznych, których wiek nie przekracza 50 lat, tj. rury z PE – 21,4 km i rury z PCV – 47,9 km (łącznie 35% sieci).

(dowód: akta kontroli str. 169)

Zarząd Miasta udzielając w 2002 r. zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę²⁸ zobowiązał MZK do spełniania warunków, w tym umożliwiających Urzędowi monitorowanie działalności Spółki. Zobowiązania dotyczyły m.in. prowadzenia określonej dokumentacji, w tym dokumentacji przekazywanej do Urzędu.

Spółka była zobowiązana m.in. do przekazywania Prezydentowi Miasta w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku, wniosków pokontrolnych z kontroli zewnętrznych przeprowadzanych w roku ubiegłym.

Informacje dotyczące kontroli zewnętrznych Spółka dołączała do *Sprawozdań z działalności (...)* stanowiących z kolei integralną część wniosków o zatwierdzenie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę²⁹.

W przekazywanych zestawieniach kontroli zewnętrznych nie stwierdzono informacji świadczących o przeprowadzeniu w Spółce w latach 2015 – 2017 (I półrocze) kontroli sprawdzających stan techniczny budowli związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę mieszkańców Stalowej Woli, tj. w trybie art. 62 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*³⁰.

Zastępca Naczelnika Wydziału podał, że w latach objętych programem kontroli MZK *prowadził okresowe przeglądy budynków i budowli związanych z systemem zaopatrzenia Miasta w wodę przewidziane w art. 62 Prawa budowlanego. Urząd posiada w tym zakresie jedynie informacje telefoniczne przekazywane przez przedsiębiorstwo. Wynikiem tych przeglądów są zadania remontowe zapisane w planach MZK np. remont instalacji elektrycznej stacji uzdatniania wody.*

Państwowy Inspektor Nadzoru Budowlanego nie przeprowadzał kontroli na obiektach MZK związanych z ujmowaniem, uzdatnianiem i dostarczaniem wody dla mieszkańców Stalowej Woli.

(dowód: akta kontroli str. 170 - 171)

Spółka została zobowiązana do przedkładania Prezydentowi Miasta – wyłącznie w trakcie składania wniosku o zatwierdzenie taryf – analiz dotyczących jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym m. in. ciśnienia wody, strat wody z sieci wodociągowej.

We wnioskach o zatwierdzenie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę na lata 2015 – 2017, składanych przez Spółkę na adres Prezydenta Miasta, nie stwierdzono

²⁸ Przywołana na str. 3 wystąpienia, decyzja z dnia 8 sierpnia 2002 r.

²⁹ Szerzej w dalszej treści wystąpienia.

³⁰ Dz. U. z 2016 r. poz. 524.

przywołanych powyżej analiz, w tym dotyczących prowadzenia monitoringu sieci wodociągowej³¹ przez MZK, czy wielkości strat wody.

Zgodnie z Planem, Spółka przy udziale środków Unii Europejskiej realizowała 3 zadania inwestycyjne (str. 7 niniejszego wystąpienia), które po zakończeniu (plan – 2020 rok) pozwolą na pełny monitoring sieci.

Zastępca Naczelnika Wydziału wyjaśnił, że *MZK od początku swej działalności prowadziła pomiary ciśnienia i przepływów w sieci. Po zmianach w latach 90-tych, w sieci utrzymywane jest stałe ciśnienie (4,5 barów) pozwalające na zapewnienie zakładanych parametrów w całym Mieście. Okresowe pomiary przepływu prowadzone są na podstawie rzeczywistych pomiarów na wodomierzach głównych dokonywanych przez pracowników MZK.*

W przypadku znaczących odchyłeń parametrów, informacje w tej sprawie są przekazywane telefonicznie do Urzędu Miasta.

(dowód: akta kontroli str. 170 - 171)

Spółka została zobowiązana do przedkładania Prezydentowi Miasta corocznie – wyłącznie w trakcie składania wniosku o zatwierdzenie taryf – informacji dotyczących strat wody w sieci. Podano powyżej w wystąpieniu, że Spółka nie przekazywała Prezydentowi Miasta przedmiotowych danych.

Urząd dysponował danymi o ilości wydobytej wody przez KZM (za rok poprzedni) na podstawie odczytów dokonywanych w trakcie przeprowadzanych corocznie kontroli³². Ustalono również, że Spółka przesyłała corocznie Prezydentowi Miasta dane o ilości wykorzystanej wody w roku (...)³³: Podawano ilość (w m³): wody pobranej, wody podawanej do sieci wodociągowej, ilość sprzedanej wody.

- 2014 r.: wydobyto - 2.564.959, podano do sieci – 2.497.744, sprzedano – 2.362.096,52, strata technologiczna³⁴ - 2,62%, strata na sieci – 5,4%,
- 2015 r.: wydobyto - 2.613.021, podano do sieci – 2.541.837, sprzedano – 2.312.051,13, strata technologiczna - 2,72%, strata na sieci – 9,04%,
- 2016 r.: wydobyto - 2.481.540, podano do sieci – 2.412.388, sprzedano – 2.286.696,91, strata technologiczna - 2,78%, strata na sieci – 5,21%,

Zastępca Naczelnika Wydziału wyjaśnił, że *ani Urząd ani Spółka nie prowadziły ekonomicznych rachunków dotyczących strat i oszczędzania wody w sieci. Analizy takie prowadzi Forum Wodociągów Polskich do którego należy MZK. Według danych zamieszczanych przez tę jednostkę MZK znajduje się w grupie przedsiębiorstw posiadających najniższe straty w sieci. Dalsze zmniejszanie strat wymaga znaczących nakładów, wpływających na wzrost taryfy za dostarczoną wodę.*

Na str. 2-3 niniejszego wystąpienia podano, że w latach objętych programem kontroli Miasto przekazywał MZK zmodernizowane odcinki sieci wodociągowej. Na modernizację³⁵ przedmiotowych 2 odcinków sieci Miasto ze swojego budżetu przeznaczyło 150 tys. zł i 140 tys. zł.

Nie stwierdzono partycypacji Miasta w pokrywaniu kosztów przywołanych powyżej strat wody. Nie stwierdzono udokumentowanego zaangażowania Miasta w działania pozainwestycyjne – prowadzące do wyeliminowania strat wody.

³¹ Poza ciśnieniem wody, również pomiarów natężenia przepływu wody i wycieków wody.

³² Str. 8 niniejszego wystąpienia.

³³ Przesyłane do końca stycznia, z informacjami za rok poprzedni.

³⁴ Związana z eksploatacją stacji uzdatniania i ujęcia wody.

³⁵ Przebudowa wodociągu przy ul. Klasztornej i przebudowa sieci przy ul. Ofiar Katynia.

Według przywołanych powyżej wyjaśnień, ze względu na niski poziom strat - Miasto nie dostrzegало potrzeb podejmowania działań w przedmiotowym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 172 - 177)

2.2. Awarie sieci wodociągowej

Zgodnie w warunkami zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę Spółka była zobowiązana do corocznego przedkładania³⁶ Prezydentowi Miasta informacji dotyczącej częstotliwości, przyczyn i czasu usuwania awarii sieci wodociągowej.

Ponadto Spółka była zobowiązana warunkami udzielonego pozwolenia, do przedkładania Prezydentowi Miasta – wraz z wnioskiem o zatwierdzenie taryfy – analizy dotyczącej: *częstotliwości, rozległości i czasu usuwania awarii oraz zakłóceń funkcjonowania sieci wodociągowej.*

Urząd nie dysponował ww. informacjami. Spółka nie przesyłała Prezydentowi Miasta wymaganych warunkami zezwolenia informacji dotyczących awarii. Również coroczne wnioski o zatwierdzenie taryf były przyjmowane i rozpatrywane przez Prezydenta Miasta bez ww. analiz dotyczących awarii sieci wodociągowej.

Ustalono w kontroli³⁷, że w wodociągowej sieci miejskiej:

- w 2015 r. wystąpiło 8 awarii, w tym 6 wynikało z naturalnego zużycia materiału na połączeniach przewodów wodociągowych, pozostałe awarie dotyczyły pojedynczej awarii rury wodociągowej i awarii zasuwy,
- w 2016 r. wystąpiło 12 awarii, w tym 8 wynikało z naturalnego zużycia materiału na połączeniach przewodów wodociągowych, pozostałe awarie, to pojedyncze awarie rury wodociągowej, awarie zasilania pompy sieciowej i dwie awarie zasuwy,
- w I kwartale 2017 r. wystąpiły 2 awarie, obydwie wynikały z naturalnego zużycia materiału na połączeniach przewodów wodociągowych.

Wszystkie ww. awarie wynikały z naturalnego zużycia materiału i wszystkie skutkowały brakiem dostaw wody do sieci.

Zastępca Naczelnika Wydziału wyjaśnił, że *informacje o awariach MZK przekazywało do Urzędu telefonicznie, niezwłocznie po ich zaistnieniu z określeniem orientacyjnego czasu ich usunięcia. W okresie kontrolowanym nie wystąpiły awarie w obrębie systemu uzdatniania wody.*

MZK nie przekazywał pisemnych meldunków o zaistniałych awariach, w tym również informacji o przedsięwzięciach naprawczych podejmowanych przez Spółkę w związku z tymi awariami. Do działań w takim trybie Spółka była zobowiązana dyspozycją § 5 pkt. 1 lit. c i pkt. 7 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³⁸.

Zastępca Naczelnika Wydziału wyjaśnił, że *w latach 2015-2017 na terenie Stalowej Woli nie było awarii sieci wodociągowej, trwającej ponad dobę, nie było również awarii, która skutkowałaby zmniejszeniem ilości wody tłoczony do sieci (zmniejszenie ciśnienia).* Podał również, że stwierdzony w 2015 r. pojedynczy przypadek nieprzydatności wody do spożycia był wynikiem zanieczyszczenia sieci przez obcego wykonawcę modernizującego sieć instalacji wewnętrznej w przedszkolu. *Nigdy takie okoliczności nie wystąpiły w przypadku naprawy sieci przez MZK. Mając na uwadze dużą częstotliwość badań wody wykonywanych przez*

³⁶ Do dnia 31 stycznia za rok ubiegły.

³⁷ Dane dotyczące awarii pozyskano z protokołów kontroli prowadzonych przez Wydział.

³⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 1989.

MZK oraz niezbędny okres do przeprowadzenia tych badań, czyli 48 godz. – zaniechano dodatkowych badań. Literalne wykonywanie tego przepisu spowodowałoby konieczność zakręcenia wody po każdej awarii. Wykazane awarie dotyczyły infrastruktury (zasuw, zawory) rzadziej sieci wodociągowej. MZK sukcesywnie realizuje plan modernizacji sieci wodociągowej i awarie sieci są rzadkością.

Nie stwierdzono w Urzędzie żadnych dokumentów mogących świadczyć o poawaryjnych lub spowodowanych czynnikami innymi niż awarie - długotrwałych przerwach w dostawach wody wodociągowej.

Zastępca Naczelnika Wydziału wyjaśnił, że w przypadku robót modernizacyjnych i przebudowy sieci prace są prowadzone w taki sposób, że ułożenie nowego elementu sieci prowadzona jest wzdłuż starego rurociągu, a po dokonaniu sprawdzenia i płukania następuje przełączenie do funkcjonującej sieci. Taki sposób realizacji minimalizuje okresy wyłączenia dostawy wody.

Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu potwierdził, że w latach objętych programem kontroli nie wystąpiły sytuacje kryzysowe związane z awariami sieci wodociągowej lub inne sytuacje kryzysowe skutkujące długotrwałym brakiem dostawy wody z wodociągu miejskiego.

Miasto partycypując w wydatkach związanych z modernizacją sieci wodociągowej (np. wymiana odcinków „starej sieci”, przy przebudowie ulic), działało na rzecz zmniejszania zagrożenia awarii w sieci. W 2016 r. przeprowadzono 2 takie zadania. Łączny koszt wymiany odcinków sieci - 441,4 tys. zł, w tym udział Miasta wyniósł – 289,6 tys. zł (65,6%).

Nie stwierdzono podejmowania przez Miasto innych przedsięwzięć dotyczących zmniejszania awaryjności sieci wodociągowej - obciążających budżet Miasta.

Poza pisemnym informowaniem Prezydenta Miasta o przystąpieniu Spółki do robót związanych z przebudową i budową sieci wodociągowej³⁹, nie stwierdzono innych udokumentowanych działań, świadczących o współpracy Prezydenta Miasta i MZK, w celu zapewnienia dobrego stanu sieci wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 172 – 177, 178 – 183)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzestrzeganiu przez Miasto oraz przez Spółkę warunków zawartych w zezwoleniu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę (...). Prezydent Miasta udzielając MZK ww. zezwolenia zobowiązało Spółkę do przedkładania w określonym trybie, szeregu informacji dotyczących funkcjonowania zbiorowego zaopatrzenia wodę na terenie Stalowej Woli. MZK nie przysyłał Urzędowi ww. udokumentowanych informacji, a Prezydent Miasta nie egzekwował od Spółki wszystkich zobowiązań zapisanych w warunkach zezwolenia. Prezydent Miasta podał w wyjaśnieniach, że sprawy związane z funkcjonowaniem wodociągów miejskich były prezentowane ustnie przez przedstawicieli MZK zarówno w trakcie corocznego uzgadniania warunków nowych taryf na wodę, jak i w trakcie analiz lub sprawozdań dotyczących funkcjonowania ww. miejskiej spółki.

NIK ocenia brak egzekucji zapisanych zobowiązań przez Prezydenta Miasta, jako działania nierzetelne.

(dowód: akta kontroli str. 336 – 337)

³⁹ Budowa sieci na obszarze Specjalnej Strefy Ekonomicznej (zgodna z Gminnym Programem Rozbudowy i Modernizacji Sieci (...)). Podawano – miejsce wykonywania robót, termin rozpoczęcia, dane osoby odpowiedzialnej. Informacje dotyczyły wejścia z budową na miejskie drogi publiczne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo ww. nieprawidłowości, działania Gminy w zakresie niezawodnego dostarczania mieszkańcom Stalowej Woli wody w wystarczającej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem.

3. Zapewnienie wymaganej jakości wody

3.1 Badania jakości wody

Miasto udzielając Spółce pozwolenia na zbiorowe zaopatrzenie w wodę zobowiązało MZK do: *spełnienia wymogów dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (...). Usługodawca zobowiązany jest do regularnego składania informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi*⁴⁰. Dodatkowo wzorem poprzednio wymaganych analiz, MZK był zobowiązany do przedstawiania, wraz z wnioskiem taryfowym, analizy jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę, m.in. w zakresie jakości wody.

Spółka nie składała Prezydentowi Miasta „regularnych” informacji o jakości dostarczanej wody. Informację dotyczącą jakości wody złożono jeden raz po stwierdzeniu pogorszenia się jakości wody w wodociągu⁴¹. Prezydent Miasta przyjmował i rozpatrywał wnioski taryfowe MZK, w których nie było przywołanych powyżej analiz dotyczących jakości dostarczanej wody.

Prezydent Miasta dysponował informacjami o jakości wody w sieci wodociągowej z decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Stalowej Woli (w dalszej treści - PPIS), w sprawie przydatności wody do spożycia przez ludzi z wodociągu dla miasta Stalowa Wola (...), wydawanych w trybie art. 12 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę oraz § 16 ust. 1 pkt. 1 lit. a, pkt. 2, 4, 6 ust. 3, pkt. 3, § 17 ust. 1 pkt. 1 i ust. 5 cytowanego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Prezydent Miasta dysponował również – przesyłanymi przez PPIS - *Ocenami jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi*. Przedmiotowe oceny sporządzano i przesyłano w cyklu 6-cio miesięcznym, tj. według dyspozycji § 19 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Urząd dysponował opracowanymi na poszczególne lata kalendarzowe, regulaminami dotyczącymi częstotliwości badań i miejsc pobierania próbek wody z wodociągu przez upoważnione podmioty, tj. - *planami pobierania wody*. Plany pobierania wody były uzgadniane pomiędzy PPIS i MZK w trybie § 5 pkt. 4 i pkt. 5 cytowanego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W latach objętych programem kontroli zaplanowano pobranie wody w 15 do 16 punktach na terenie Miasta⁴². Wodę pobierano corocznie w tych samych punktach: 7 - szkoły, 4 – przedszkola oraz zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy i restauracja. Pozostałe 3 punkty związane były z rozlewnią i punktami czerpalnymi wody.

- 2015 r. - MZK zaplanował wykonanie 21 poborów prób w ramach monitoringu kontrolnego w ww. punktach tj. od 1 do 2 rocznie. Zaplanowano również wykonanie 4 poborów prób w 3 punktach w ramach monitoringu przeglądowego. Wykonano badania 27 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej (23 w zakresie monitoringu kontrolnego i 4 próbki w zakresie monitoringu przeglądowego).

⁴⁰ Nie uściślono jak należy rozumieć zwrot „regularnego”.

⁴¹ Szerzej o przypadku – w dalszej treści wystąpienia.

⁴² W 2015 – 15 miejsc, w 2016 i 2017 – 16 miejsc.

- 2016 r. - MZK zaplanował wykonanie 24 poborów prób w ramach monitoringu kontrolnego w ww. punktach, tj. od 1 do 3 rocznie⁴³. Zaplanowano również wykonanie w ramach monitoringu przeglądowego 4 poborów prób w 3 punktach. Wykonano badania 29 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej (25 w zakresie monitoringu kontrolnego i 4 próbki w zakresie monitoringu przeglądowego).

- 2017 r. - MZK zaplanował wykonanie 28 poborów prób w ramach monitoringu kontrolnego w ww. punktach tj. od 1 do 3 rocznie⁴⁴. Zaplanowano również wykonanie w ramach monitoringu przeglądowego 4 poborów prób w 3 punktach. Do końca I kw. 2017 r. wykonano badania 7 próbek wody wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 184 – 189, 190 – 213, 223 - 242)

W latach 2015 – 2017 r. (I kw.) występowały okoliczności mogące spowodować pogorszenie jakości wody wodociągowej. Występowały awarie sieci, dokonywano przebudowy sieci. Stwierdzono również, że poza jednym przypadkiem, służby odpowiedzialne za badanie jakości wody, tj. MZK i PPIS nie wykazywały braku przydatności wody wodociągowej do spożycia. Nie wykazywano dyskwalifikującej obniżki jakości wody w wodociągu w wyniku zajścia ww. zdarzeń.

Poza przywołanym na str. 12 wystąpienia pisemnym informowaniem Prezydenta Miasta o przystąpieniu Spółki do robót związanych z przebudową i budową sieci wodociągowej, MZK nie informował Prezydenta Miasta uprzedzająco, ani *post factum* o ww. zdarzeniach⁴⁵. MZK nie realizował wymogu zawartego w § 5 pkt. 7 cytowanego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Zastępca Naczelnika Wydziału wyjaśniał, że nie stwierdzano pogorszenia jakości wody w wodociągu po likwidacji awarii, czy wykonaniu lub przebudowie odcinka sieci, a podjęcie działań w przywołanym trybie mogło skutkować długotrwałymi przerwami w dostawach wody wodociągowej dla mieszkańców.

(dowód: akta kontroli str. 178 - 183)

W dniu 16 marca 2015 r., PPIS działając planowo w ramach monitoringu przeglądowego pobrał do badań próbkę wody wodociągowej z ujęcia w Przedszkolu nr 3 – ul. Poniatowskiego w Stalowej Woli. W dniu 17 marca 2015 r. Laboratorium Higieny Komunalnej WSSE w Rzeszowie – Oddział Laboratoryjny w Tarnobrzegu stwierdził w badanej próbce niedopuszczalną ilość bakterii *Clostridium perfringens*. Wyniki tych badań wpłynęły do PPIS w dniu 18 marca 2015 r. i w tym samym dniu PPIS wydał komunikat oraz decyzję w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia z wodociągu w przywołanym powyżej przedszkolu. Stwierdzono brak przydatności do spożycia wody pobranej z ujęcia w przedszkolu. Poinformowano odbiorców wody z tego ujęcia o występowaniu ww. bakterii i wnoszono o *zachowanie szczególnej ostrożności i używanie wody wyłącznie do celów sanitarnych*.

Według komunikatu - PPIS w dniu 18 marca 2015 r. przesłał do MZK telefonogram, w którym polecono przeprowadzenie działań w tej sprawie zgodnego z nakazami podanymi w ww. decyzji⁴⁶. Nakazano zapewnienie odbiorcom wody do spożycia należytej jakości i odpowiedniej ilości oraz przeprowadzenie działań naprawczych.

Komunikat i ww. decyzja wpłynęły do Urzędu w dniu następnym – 19 marca 2015 r.⁴⁷. W tym samym dniu do Urzędu wpłynęło pismo z MZK, w którym

⁴³ 3-krotnie w roku w szkole podstawowej nr 4 z oddziałem integracyjnym. PPIS zaplanował na ten rok wykonanie 30 monitoringów kontrolnych.

⁴⁴ 3-krotnie w roku ww. szkole podstawowej nr 4 oraz w zespole szkół i przedszkolu. W I kw. Wykonano 8 z zaplanowanych 28 badań. PPIS zaplanował na ten rok wykonanie 14 monitoringów kontrolnych.

⁴⁵ Nie stwierdzono udokumentowanych działań.

⁴⁶ Decyzję PSK.453-3-1-7/15 otrzymali Prezydent Miasta i MZK.

⁴⁷ Pisma wpłynęły do Wydziału Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego o godz. 8,35.

poinformowano o podjęciu niezbędnych działań w przedszkolu. Przeprowadzono płukanie i dezynfekcję odcinka sieci. Pobrano próbę wody do następnej analizy. Zapewniono dobrą wodę spożywczą – paczkowaną.

W dniu 23 marca 2015 r. PPIS wydał decyzję⁴⁸, w której stwierdzono wygaśnięcie poprzedniej decyzji z dnia 18 marca 2015 r. wstrzymującą produkcję posiłków w Przedszkolu nr 4 w Stalowej Woli. W uzasadnieniu podano, że laboratoryjne badanie jakości wody pobranej w przedszkolu w dniu 19 marca 2015 r., nie wykazało obecności bakterii.

Całość ww. korespondencji była kierowana na adres Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego – komórki organizacyjnej Urzędu.

(dowód: akta kontroli str. 214 - 222)

3. 2. Ocena jakości wody

Badania jakości wody przeprowadzone przez MZK, tj. 27 badań próbek wody w 2015 r., 29 w 2016 r. i 7 w I kwartale 2017 r., skutkowały decyzjami PPIS w których stwierdzano o – *przydatności wody do spożycia przez ludzi z wodociągu (...)*. PPIS nie wydawał żadnych zaleceń dotyczących podjęcia działań naprawczych.

Nie stwierdzono przypadków warunkowej przydatności wody do spożycia.

Jedyny przypadek w latach objętych programem kontroli⁴⁹ gdzie stwierdzono, że woda z wodociągu miejskiego nie nadawała się do spożycia był ujawniony przez kontrolę prowadzoną przez PPIS.

Podano w niniejszym wystąpieniu (str. 14), że Urząd dysponował informacjami w sprawie jakości wody wodociągowej na terenie Miasta, tworzonymi i przesyłanymi przez PPIS, w trybie przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia w *sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi*.

PPIS prowadząc monitoring jakości wody przysyłał Prezydentowi Miasta informacje o jakości wody w wodociągu po przeprowadzeniu „swoich badań”, w miejscach i z częstotliwością ustaloną w przywołanych powyżej w wystąpieniu – rocznych planach pobierania wody.

- W 2015 r. PPIS pobrał próbki wody z 15 punktów sieci i przeprowadził na tej podstawie 47 odrębnych laboratoryjnych analiz jakości wody, a następnie przesyłał Prezydentowi Miasta informacje w tej sprawie.

- W 2016 r. PPIS pobrał próbki wody z 16 punktów sieci i przeprowadził na tej podstawie 50 odrębnych laboratoryjnych analiz jakości wody, przesyłając Prezydentowi Miasta informacje w tej sprawie.

- W 2017 r. (I kw.) PPIS nie pobierał próbek wody z sieci i nie przeprowadzał analiz jakości wody.

W 2015 i w 2016 r. PPIS przysyłał Prezydentowi Miasta 2-krotnie tj. zgodnie z dyspozycją § 19 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia w *sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi*. - zbiorcze informacje z minionego półrocza, o jakości wody w wodociągu miejskim. W 2015 r. pierwszą informację sporządzono z dniem 30 czerwca - wpłynęła do Urzędu w dniu 6 lipca, drugą z dniem 31 grudnia - wpłynęła do Urzędu w dniu 8 lutego następnego roku. W 2016 r. pierwsza informacja z dnia 30 czerwca – wpłynęła do Urzędu w dniu 21 lipca, druga z dnia 31 grudnia, wpłynęła do Urzędu w dniu 12 stycznia następnego roku.

Poza jednym opisanym w wystąpieniu zdarzeniem zanieczyszczenia wodociągu, nie stwierdzono innych przypadków w których wody była nieprzydatna do spożycia przez ludzi lub była przydatna warunkowo.

(dowód: akta kontroli str. 190 – 213, 190 - 213)

⁴⁸ Decyzja PSZ.454-7-56-1/15

⁴⁹ Opisany powyżej w wystąpieniu.

3. 3. Informowanie konsumentów o jakości wody

Konsumenci wody wodociągowej w Mieście zgodnie z § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi byli informowani o jakości wody poprzez BIP, tj. zgodnie z przepisami o dostępie do informacji publicznej.

Wszystkie informacje o przeprowadzonych badaniach przez MZK oraz przez PPIS, tj. o dniu i miejscu pobrania próbek oraz decyzje o jakości badanej wody z wodociągu były umieszczane w BIP-ie.

Wszystkie decyzje w tych sprawach – o których mowa na str. 13 i 15 niniejszego wystąpienia były skanowane i umieszczane w BIP.

Ustalono – badając 10 losowo wybranych decyzji z lat 2015 – 2017 (I kwartał) – że decyzje PPIS o jakości wody umieszczano w BIP po upływie od 1 do 3 dni od daty wpływu pisma do Urzędu. Stwierdzono jeden przypadek, gdzie decyzja została umieszczony w BIP po upływie 1 tygodnia.

(dowód: akta kontroli str. 223 - 242)

W latach objętych programem kontroli wystąpił jeden przypadek, w którym woda z wodociągu była nieprzydatna do picia. Stan, o którym mowa został stwierdzony w trakcie planowych badań i decyzja PPIS w tej sprawie, podobnie jak i inne decyzje PPIS zostały zamieszczone w BIP. PPIS nakazał w tym przypadku poinformowanie⁵⁰ o jakości wody wyłącznie, w sposób skuteczny, odbiorców wody w Przedszkolu nr 3. O innych działaniach Miasta i MZK podjętych w tej sprawie podano powyżej na str. 13 – 14 wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 214 - 222)

3. 4. Działania na rzecz poprawy jakości wody i zarządzanie kryzysowe

Poza jednym opisanym w wystąpieniu przypadkiem skażenia bakteriami wewnętrznej instalacji wodociągowej na terenie przedszkola, w kontroli nie stwierdzono udokumentowanych problemów, dotyczących Prezydenta Miasta w związku z realizacją zadań zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców Stalowej Woli.

Nie stwierdzono udokumentowanych działań Prezydenta Miasta adresowanych do odbiorców wody wodociągowej i mających na celu utrzymanie dobrej jakości wodociągowej, poprzez dbałość o stan techniczny i właściwą eksploatację wewnętrznych instalacji wodociagowych.

W latach 2015 – 2017 (I kw.) Prezydent Miasta nie podejmował działań, w tym działań obciążających budżet Miasta, z zakresu poprawy jakości ujmowanej wody. Nie podejmowano również działań w celu poprawy efektywności procesu uzdatniania wody lub zwiększenia wydajności stacji uzdatniania.

Dwa ujęcia wody z których pobierano wodę surową, były od grudnia 2012 r. ochraniające w ramach ustanowionych przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, stref ochronnych ujęcia wody podziemnej⁵¹.

W obowiązującym na lata 2013 – 2017 wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych, założono wykonanie następujących zadań z zakresu poprawy funkcjonowania ujęcia i uzdatniania wody głębinowej:

- projekt i wykonanie odwiertów 2 studni głębinowych – wykonano (80 tys. zł – środki własne MZK),
- zakup 4 szt. pomp głębinowych – wykonano (50 tys. zł – środki własne MZK),

⁵⁰ Pismo kierowane do Prezydenta Miasta i do MZK.

⁵¹ Rozporządzenie Nr 20/2012 z dnia 20 grudnia 2012 r. i rozporządzenie Nr 22/2012 z dnia 22 grudnia 2012 r.

- remont elewacji budynku stacji uzdatniania wody i elewacji zbiornika wody uzdatnionej – wykonano, koszt łączny – 75 tys. zł ze środków własnych MZK,
- przebudowa sieci elektrycznych na ujęciach wody – wykonano (40 tys. zł – środki własne MZK),

(dowód: akta kontroli str.77 – 92, 115 - 127)

Analiza rejestru skarg prowadzonego przez Urząd wykazała, że żaden mieszkaniec oraz żaden podmiot prawny funkcjonujący w Stalowej Woli, w latach 2015 – 2017 (I półrocze), nie skarżył się na złą jakość wody wodociągowej oraz na jakość usług z zakresu dostarczania wody.

Stwierdzono w kontroli, że w dniu 14 maja 2015 r. jedna z mieszkanki Miasta, w trakcie spotkania z Prezydentem Miasta zgłosiła prośbę o interwencje w sprawie złej jakości wodociągowej wody pitnej. Również Spółdzielnia Mieszkaniowa w Stalowej Woli zgłosiła w dniu 6 lipca 2015 r. – do MZK – prośbę o zbadanie jakości wody wodociągowej pobieranej z ujęcia znajdującego w mieszkaniu ww. mieszkanki.

W dniu 15 lipca 2015 r. przeprowadzono laboratoryjne badanie jakości wody z przyłącza do budynku wskazanego przez Spółdzielnię Mieszkaniową. Badania wykazały jakość wody jako – *przydatna do spożycia przez ludzi*.

Również badania wody w mieszkaniu interweniującej ww. osoby stwierdziły prawidłowy skład fizykochemiczny wody.

Natomiast - *w trakcie płukania przed poborem stwierdzono chwilowe pojawienie się ciemnobrunatnych granulek, co może wskazywać na wtórne zanieczyszczenie pochodzące z sieci lokalowej*.

W oględzinach mieszkania – związanych z przywołanymi powyżej zdarzeniem – brali również udział: Prezydent Miasta i Zastępca Naczelnika Wydziału.

(dowód: akta kontroli str. 243 – 247, 248)

Podano uprzednio w wystąpieniu, że meldunki, korespondencja w sprawie stwierdzonego w 2015 r. skażenia instalacji wodociągowej była kierowana do Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego. Jednostka organizacyjna odpowiedzialna za zarządzanie kryzysowe, w randze wydziału funkcjonowała w Urzędzie od dnia 1 lutego 2004 r.. W trakcie trwania kontroli - sprawy z zakresu zarządzania kryzysowego były prowadzone przez Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego (w dalszej treści – Zarządzanie Kryzysowe).

Starosta Stalowowolski zatwierdził *Plan zarządzania kryzysowego Miasta Stalowej Woli* (w dalszej treści - Plan zarządzania kryzysowego) w 2016 r.⁵². Plan zarządzania kryzysowego definiował zdarzenia kryzysowe i wprowadzał procedury działania w przypadku m.in. *aktów terroru i innych zagrożeń*⁵³. Określono wymagane sposoby działania dla pogotowia wodno-kanalizacyjnego w przypadku zdarzeń kryzysowych.

Ustanowiono procedury reagowania kryzysowego w przypadkach wystąpienia na terenie Miasta:

- poważnych awarii,
- zagrożenia suszą.

Wprowadzono do Planu zarządzania kryzysowego – *procedurę działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w przypadku zatrucia wody w wodociągach* oraz ustanowiono tryb działania w przypadku konieczności

⁵² Poprzednia wersja Planu zarządzania kryzysowego została zatwierdzona w 2011 r.

⁵³ O cechach aktów terrorystycznych.

zaopatrzenia mieszkańców w wodę, w sytuacji wystąpienia braku wody lub awarii wodociągu grupowego.

(dowód: akta kontroli str. 249 - 263)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na nieegzekwowaniu przez Prezydenta Miasta ustaleń zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę (...). Prezydent Miasta nie egzekwował od MZK obowiązku regularnego składania informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

(dowód: akta kontroli str. 178 – 183, 336 – 337)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność jednostki w badanym obszarze.

4. Prawdliwość ustalania cen za wodę wodociągową

4.1. Kalkulacja i zatwierdzania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę

W latach 2014 - 2016 MZK przedstawiało Prezydentowi Miasta wnioski o zatwierdzenie taryf za zbiorowe zaopatrzenie wodę.

Wniosek o zatwierdzenie taryf na 2015 r. MZK złożył w dniu 22 października 2014 r.⁵⁴. Wniosek na rok 2016 złożono w dniu 22 października 2015 r., a na rok 2017 – w dniu 21 października 2016 r.

Wniosek o zatwierdzenie taryf na rok 2015 został złożony w trybie art.24 ust. 9a cytowanej ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (...), tj. Spółka wносиła o przedłużenie czasu obowiązywania, dotychczas obowiązujących taryf.

Przedłożenie wniosku w przywołanym powyżej ustawowym trybie, skutkowało zastosowaniem przepisów zawartych w ust. 9b i 9c ww. art. 24. Spółka została zwolniona w tym przypadku od przedkładania we wniosku szczegółowej kalkulacji cen oraz planu, natomiast została zobowiązana do przedstawienia informacji dotyczącej zakresu świadczonych usług oraz warunków ekonomicznych uzasadniających przedłużenie dotychczas obowiązujących taryf. Wniosek taryfowy przedłożony przez MZK na 2015 r. zawierał ww. wymagane informacje. Do wniosku dołączono również następujące dokumenty:

- Taryfa 2015 – Opis założeń do planu sprzedaży,
- Taryfa na zbiorowe zaopatrzenie w wodę (...) obowiązująca od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. Według dokumentu w 2014 r. obowiązywał podział na 2 grupy taryfowe odbiorców wody dostarczanej przez MZK:
 - taryfa jednoczłonowa, W1 – obejmująca odbiorców ze Spółdzielni Mieszkaniowej, wspólnot mieszkaniowych z terenu Miasta (w których zarządcy prowadzą rozliczenia z osobami korzystającymi z lokali), Gminę Stalowa Wola (woda do publicznych studni, źródeł ulicznych i fontann oraz na cele przeciwpożarowe). Cena za 1 m³ wody wynosiła – 2,40 zł netto, 2,59 zł brutto,
 - taryfa dwuczłonowa, W2 – dla pozostałych odbiorców. Cena za 1 m³ wody wynosiła – 2,86 zł netto i 3,09 zł brutto, plus miesięczna opłata abonamentowa – 1,19 zł netto i 1,29 zł brutto⁵⁵,

⁵⁴ Wniosek złożono poprzedniemu Prezydentowi Miasta – Panu Andrzejowi Szlęzakowi.

⁵⁵ W praktyce – odbiorcy wody, gdzie rozliczenie poboru wymagało zaangażowania pracy inkasenta,

- za usługę włączenia przyłącza wodociągowego do sieci pobierano – 130,42 zł netto, 160,42 zł brutto. W taryfie podano również obowiązujące – warunki stosowania cen (...).
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych (...) z dnia 27 września 2013 r.,
 - Regulaminu dostarczania wody (...) z dnia 27 stycznia 2006 r.,
 - Sprawozdanie finansowe Spółki za 2013 r. (badanie biegłego rewidenta),
 - Sprawozdanie z działalności Spółki w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 264 - 279)

Wnioski o zatwierdzenie taryfy na rok 2016 i na rok 2017 zostały złożone przez MZK w trybie przewidzianym przez przepis art. 24 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (...), według szczegółowych zasad podanych w rozporządzeniu Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określenia taryf, wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków⁵⁶ (w dalszej treści – rozporządzenie w sprawie taryf). Wnioski o zatwierdzenie taryf były kompletne, tj. spełniały wymagania § 4 ust. 1 i § 5 ust. 1 pkt. 1 i 2 cyt. powyżej rozporządzenia.

Wnioski zawierały informacje wymagane przepisem § 19 ust. 1 rozporządzenia w sprawie taryf. Wnioski były opracowane według wzoru podanego ust. 2 cytowanego powyżej przepisu.

Stwierdzono natomiast, że żaden z ww. wniosków na lata 2015 – 2017 nie zawierał informacji wymaganych przepisem § 19 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia w sprawie taryf, tj. MZK nie przedstawiał informacji o standardach jakościowych świadczonych usług⁵⁷.

Według wniosków na lata 2016 i 2017 odbiorcy wody wodociągowej byli podzieleni na grupy taryfowe, takie jak podano powyżej – w roku 2015.

Proponowana cena z 1 m³ dostarczanej wody w 2017 r. była identyczna jak cena zaproponowana na rok 2016 i wynosiła:

- taryfa jednoczłonowa, W1 – 2,37 zł netto,
- taryfa dwuczłonowa, W2 – 2,83 zł netto, plus miesięczna opłata abonamentowa – 1,19 zł netto,
- za usługę włączenia przyłącza wodociągowego do sieci – 130,42 zł netto⁵⁸.

Cena za dostarczaną wodę z miejskiego wodociąg w Stalowej Woli w latach 2016 – 2017 nie ulegała zmianie. W stosunku do roku 2015, cena za 1m³ dostarczonej wody zarówno w taryfie W1 jak i W2 uległa zmniejszeniu i stanowiła w obydwu przypadkach 99% ceny z roku 2015.

Warunki stosowania cen i stawek opłat podane we wnioskach taryfowych na lata 2015 – 2017 były identyczne – treść dokumentu nie ulegała zmianom.

⁵⁶ Dz. U. Nr 127, poz. 886 ze zm.

⁵⁷ Powyższe ustalenie jest związane z ustaleniami na str. 9 wystąpienia gdzie wykazano brak we wnioskach taryfowych wymaganych analiz dotyczących jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym m. in. ciśnienia wody, strat wody z sieci wodociągowej. Na kolejnych stronach od 10 do 12 podano o braku we wnioskach informacji dotyczących: 1) strat wody w sieci, 2) częstotliwości, rozległości i czasu usuwania awarii oraz zakłóceń funkcjonowania sieci wodociągowej, 3) jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę, m.in. jakości dostarczanej wody.

⁵⁸ Podano szczegółową kalkulację – wycenę usługi przyłączenia złącza do sieci.

Według danych zamieszczonych w tabelach wymaganych przepisem cytowanego §19 ust. 2 rozporządzenia w sprawie taryf⁵⁹, parametry ekonomiczne MZK - determinujące wysokość taryf za wodę w poszczególnych latach objętych kontrolą przedstawiały się następująco:

2015 r.:

- koszty eksploatacji i utrzymania – 5.347,58 tys. zł,
- wartość przychodów – 5.531,98 tys. zł,
- marża zysku – 184,4 tys. zł.

2016 r.:

- koszty eksploatacji i utrzymania – 5.612,60 tys. zł⁶⁰, koszty eksploatacji i utrzymania po uwzględnieniu pozostałych kosztów pośrednich⁶¹ - 5.900,23 tys. zł, w tym koszty bezpośrednie – 4.329,60 tys. zł, w tym m.in.:
 - amortyzacja lub odpisy umorzeniowe – 1.336,70 tys. zł,
 - wynagrodzenia z narzutami – 1.350,90 tys. zł,
 - energia – 769,32 tys. zł,
 - opłata za korzystanie ze środowiska – 170,00 tys. zł
- wartość przychodów z tytułu należności - 6.124,73 tys. zł, w tym:
 - za dostarczoną wodę – 5.840,70 tys. zł,
 - za opłaty abonamentowe – 284,04 tys. zł,
- marża zysku – 224,5 tys. zł.

2017 r.:

- koszty eksploatacji i utrzymania – 5.602,40 tys. zł (tabela C), koszty eksploatacji i utrzymania po uwzględnieniu pozostałych kosztów pośrednich (tabela D) również - 5.602,40 tys. zł, w tym koszty bezpośrednie – 4.640,12 tys. zł, w tym m.in.
 - amortyzacja lub odpisy umorzeniowe – 1.366,22 tys. zł,
 - wynagrodzenia z narzutami – 1.411,60 tys. zł,
 - energia – 761,16 tys. zł,
 - opłata za korzystanie ze środowiska – 177,70 tys. zł
- wartość przychodów z tytułu należności - 6.221,63 tys. zł, w tym:
 - za ilość dostarczonej wody – 5.937,72 tys. zł,
 - za opłaty abonamentowe – 283,91 tys. zł,
- marża zysku – 335,33 tys. zł.

Z zaprezentowanych powyżej danych wynika, że MZK dążąc w 2017 r. do utrzymania taryf na poziomie roku poprzedniego zredukował koszty pośrednie działalności. W 2016 r. wykazano koszty pośrednie w wysokości – 1.570,63 tys. zł, natomiast we wniosku na rok 2017 wysokość przedmiotowych kosztów wynosiła –

⁵⁹ Z wyjątkiem wniosku na 2015 r. – przedłużenie okresu stosowania taryf, nie wymagało analizy - przedkładania tabel. Dostępne dane za 2015 r. pozyskano z tabel C i H podanych we wniosku za rok 2016.

⁶⁰ Tabela C – zgodna z rozporządzeniem ws. taryf,

⁶¹ Tabela D – uwzględniono koszty pośrednie.

962,27 tys. zł. W tym koszt – rozliczenie kosztów wydziałowych i działalności pomocniczej - zredukowano z 817,12 tys. zł do 204,66 tys. zł.

MZK we wnioskach taryfowych podawał następujące kwoty niezbędnych przychodów:

- 2015 r. – 5.531,98 tys. zł,
- 2016 r. – 6.124,73 tys. zł,
- 2017 r. – 5.937,72 tys. zł.

Ustalono, że MZK podając wysokość niezbędnych przychodów na 2016 r – podał (tabele C, D) niezbędne przychody jako sumę wszystkich przychodów uzyskanych za dostarczoną wodę i należności z tytułu opłat abonamentowych.

We wniosku taryfowym na 2017 r. wysokość niezbędnych przychodów (podana w ww. tabelach) wynikała wyłącznie z przychodów pozyskiwanych za dostarczoną wodę, nie uwzględniono przychodów z tytułu opłat abonamentowych w wysokości 283,91 tys. zł. W przypadku uwzględnienia tej kwoty (wzorem roku poprzedniego), wysokość niezbędnych przychodów powinna wynieść – 6.221,63 zł.

We wnioskach taryfowych nie podawano żadnych innych przychodów mogących wpływać na wysokość niezbędnych przychodów MZK.

Cenę za 1 m³ dostarczonej wody liczone zgodnie ze schematem podanym w tabeli F – załącznika, do rozporządzenia w sprawie taryf, tj. jako stosunek wartości niezbędnych przychodów za dostarczoną wodę w ramach jednej z 2 obowiązujących taryf, do rocznego zużycia wody w ramach odpowiedniej taryfy.

Opłatę abonamentową wyliczano jako stosunek wartości niezbędnych przychodów rozliczanych stawką opłaty abonamentowej, do liczby odbiorców. Wynik dzielony przez 12 miesięcy.

Poza zróżnicowaniem opłat za wodę wynikającą z przyjęcia 2 przywołanych powyżej taryf, we wnioskach taryfowych nie wnoszono o inne zróżnicowania cen wody. Podano w niniejszym wystąpieniu, że w latach objętych niniejszą kontrolą nie występowały długotrwałe okresy braku wody w wodociągu, nie podawano wody niespełniającej wymagań jakościowych. Nie wystąpiły również inne przyczyny, uzasadniające wnioskowanie w sprawie zróżnicowania cen za dostarczoną wodę.

Podano również, że woda do wodociągu miejskiego była podawana z 2 różnych ujęć. Według opisu technologicznego Stacji Uzdatniania Wody woda z ujęcia „Krzyżowe Drogi” i z ujęcia „Stare Ujęcie” podawana była do wspólnego zbiornika kontaktowego (w praktyce – woda z obydwu ujęć była wymieszana). Ze Stacji Uzdatniania Wody do sieci podawano wodę o jednorodnej, stałej jakości. Ponadto – *woda z obu ujęć ma zbliżone parametry fizyko-chemiczne. W wodzie przekroczona jest zawartość manganu oraz w wyniku obecności dwutlenku węgla woda posiada bardzo niskie pH.*

MZK składając wniosek o przedłużenie czasu obowiązywania dotychczasowych taryf na 2015 r., nie informował Prezydenta Miasta o sposobie rozdysponowania zysku wynikającego z działalności w zakresie dostarczania wody wodociągowej. Podano, że *w przypadku przedłużenia (...) przychody uzyskane z tytułu świadczonych usług pokryją w całości koszty (...).*

Również wnioski taryfowe na 2016 r i na 2017 r. nie zawierały informacji o przeznaczeniu ewentualnego zysku wynikającego z przedmiotowej działalności.

Stwierdzono, że w *Sprawozdaniach z działalności za rok (...)*⁶² dołączanych przez Spółkę do wniosków taryfowych na lata 2016 i 2017 podawano propozycję co do sposobu podziału zysku za rok obrotowy. Propozycję dotyczyły zysku uzyskiwanego z całej działalności Spółki (dostarczanie wody było jednym ze składników działalności przedsiębiorstwa). W obydwu przypadkach proponowano przeznaczenie zysku na podwyższenie kapitału zapasowego⁶³.

(dowód: akta kontroli str. 280 – 299, 300 – 318, 320 - 325)

Podano uprzednio w wystąpieniu (str. 4), że Zastępca Naczelnika Wydziału, był odpowiedzialny m.in. za nadzorowanie uchwał Rady Miejskiej dotyczących ustalenia stawek opłat za korzystanie z usług zbiorowego dostarczania wody (...).

Zastępca Naczelnika Wydziału podał w wyjaśnieniach, że wniosek MZK o zatwierdzenie taryf (...) jest analizowany przez przedstawicieli Wydziału (...) oraz Wydziału Budżetu i Finansów. Wydział (...) realizuje sprawdzenie wniosku pod względem formalno-prawnym natomiast Wydział BF prowadzi analizę prawidłowości wniosku pod względem rachunkowym.

(dowód: akta kontroli str. 319)

Rada Miejska w Stalowej Woli w latach 2016 – 2017 podejmowała uchwały w sprawie – odpowiednio – przedłużenia czasu obowiązywania dotychczasowych taryf i zatwierdzenia taryf na zbiorowe zaopatrzenie w wodę:

- na rok 2015 – uchwała z dnia 20 listopada 2014 r.⁶⁴ o przedłużeniu obowiązujących taryf – na podstawie art. 24 ust. 9 a ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- na rok 2016 - uchwała z dnia 13 listopada 2015 r.⁶⁵ o zatwierdzenie taryf – na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- na rok 2017 - uchwała z dnia 25 listopada 2016 r.⁶⁶ o zatwierdzenie taryf – na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,

Przywołane uchwały weszły w życie z dniem podjęcia i obowiązywały od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia roku na który ustalano ww. taryfy.

(dowód: akta kontroli str. 326 - 325)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na nie egzekwowaniu przez Prezydenta Miasta w przyjmowanych wnioskach o ustalenie wysokości taryf za dostarczaną wodę informacji wymaganej przez § 19 ust. 3 pkt. 2 rozporządzenia w sprawie taryf, tj. informacji o standardach jakościowych świadczonych przez MZK usług. Wnioski były przyjmowane, sprawdzane pod względem formalno-prawnym i przedkładane do akceptacji Prezydenta Miasta i Rady Miejskiej przez pracowników Wydziału Inwestycji Transportu i Pozyskiwania Funduszy.

(dowód: akta kontroli str. 178 – 183, 319, 336 – 337)

⁶² Do wniosku na 2016 r. dołączono sprawozdanie za 2014 r., natomiast do wniosku na 2017 r. – sprawozdanie za 2015 r.

⁶³ Nieznaczącą część zysku przeznaczano na ZFŚS.

⁶⁴ Nr LXXII/1002/14

⁶⁵ Nr XVIII/207/15

⁶⁶ Nr XLIII/517/16

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo ww. nieprawidłowości działalność jednostki w badanym obszarze.

IV. Uwagi i Wnioski

Przepis art. 21 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków wymaga aby wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych był zgodny z kierunkami rozwoju gminy określonymi m.in. w *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stalowa Wola*.

NIK ustaliła, że przywołane *Studium Uwarunkowań (...)* w zakresie zaopatrzenia Miasta w wodę wodociągową zawierało w części nieaktualne dane i nieaktualne plany rozwojowe odnośnie rozbudowy sieci wodociągowej i ujęć wody gruntowej. Według NIK realizowanie kierunków rozwoju wodociągu miejskiego zgodnie ww. planami rozwojowymi byłoby nieuzasadnione.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*⁶⁷, wnosi o:

1. podjęcie działań w celu zapewnienia zamieszczania we wnioskach o zatwierdzenie taryfy informacji wymaganych na podstawie § 19 ust. 2, pkt.2 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie *określenia taryf, wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków*
2. podjęcie działań w celu uzyskiwania od MZK informacji o zaplanowanych przedsięwzięciach naprawczych i harmonogramie ich realizacji, o których mowa w § 5 pkt. 1 lit. c i § 5 pkt.7 lit. b, rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie *jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi*,
3. wyegzekwowanie od MZK wszystkich obowiązków w zakresie informowania i sprawozdawania o prowadzonej działalności, zawartych w zezwoleniu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁶⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 524

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego

Rzeszów, dnia 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

Kazimierz Ramocki
Główny specjalista k. p.

.....
Podpis

.....
Podpis